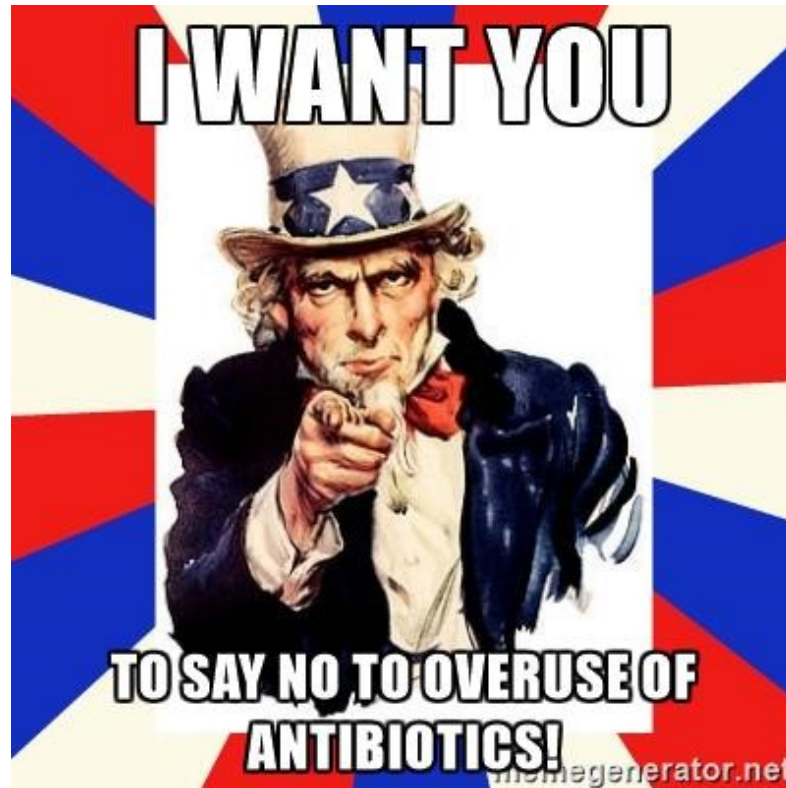

Antibiotično zdravljenje okužb spodnjih dihal

Prof. dr. Bojana Beović, dr. med.
Klinika za infekcijske bolezni in vročinska stanja
UKC Ljubljana

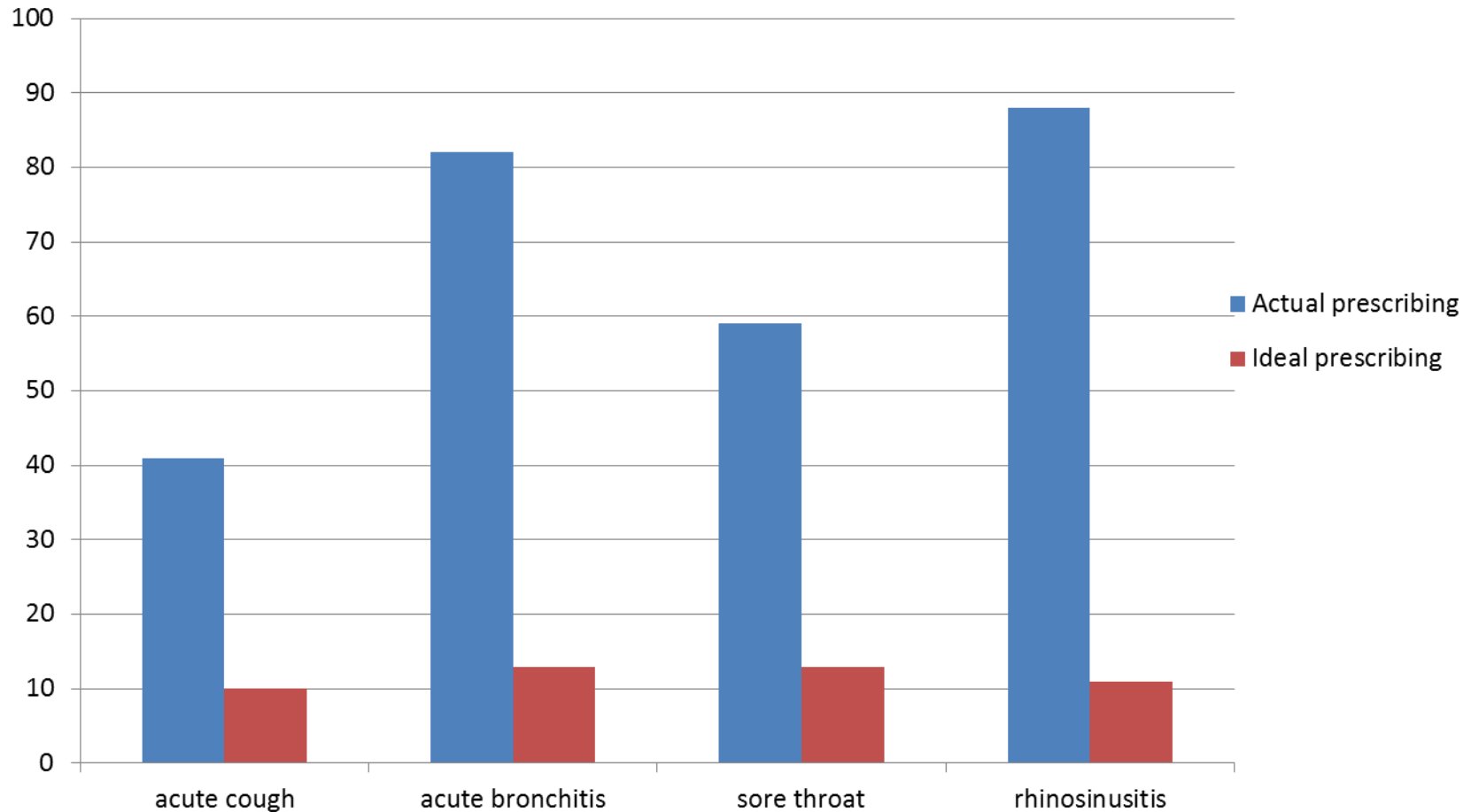
- Akutna nespecifična okužba dihal
- Akutni laringitis
- Akutni traheitis
- Akutni bronhitis

Virusne bolezni! Razgovor z bolnikom!

<https://memegenerator.net/instance/65024089/uncle-sam-i-want-you-i-want-you-to-say-no-to-overuse-of-antibiotics>

Proportion of visits with antibiotic prescription in primary care, %

Antibiotics or Not for ARI?

1,531,019 visits with ARI in primary care, 65% received antibiotics

	Serious adverse events*	Minor adverse events	Pneumonia hospitalisation per 100.000 visits*
	<i>per 100,000 patients</i>		
Antibiotic therapy	8.48	83.18**	17.96**
No antibiotic therapy	7.75	28.00**	21.93**

Number needed to be treated to avoid 1 pneumonia: 12,255
The difference in pneumonia rate was nonsignificant when they excluded pneumonias diagnosed on index day.

Antibiotics are most effective against rapidly evolving pneumonia?
The difference is caused by misdiagnosis of pneumonia on index day?

Antibiotics or Not in ARI: are All Syndromes the Same?

Table 4 | Protective effect of antibiotics for common respiratory tract infections and number needed to treat to prevent one complication

Infection/adverse outcome (age group)	Adjusted odds ratio* (95% CI)	Number needed to treat (95% CI)	P value
URTI/pneumonia (all ages)	0.68 (0.58 to 0.79)	4407 (2905 to 9126)	<0.001
Otitis media/mastoiditis (all ages)	0.56 (0.37 to 0.86)	4064 (2393 to 13 456)	0.008
Sore throat/quinsy (all ages)	0.84 (0.73 to 0.97)	4300 (2522 to 14 586)	0.021
Chest infection/pneumonia (significant interaction between prescribing and age):			
0-4 years	0.22 (0.17 to 0.27)	101 (85 to 125)	<0.001
5-15 years	0.18 (0.13 to 0.24)	96 (73 to 137)	<0.001
16-64 years	0.27 (0.23 to 0.32)	119 (105 to 136)	<0.001
≥65 years	0.35 (0.33 to 0.38)	39 (36 to 42)	<0.001

URTI=upper respiratory tract infection.

*Adjusted for age, sex, and social deprivation.

Petersen I, et al. BMJ 2007; 335: 982.

Primer

- Pacient, 67-letni upokojenec, pride v vašo ambulanto. Pritožuje se zaradi 3 dni trajajočega kašlja s produktivnim, rjavkastim izpljunkom, visoke temperature in splošne oslabelosti. Pove, da se je počutil prehlajenega, a se stanje ni izboljšalo.

Osebna anamneza

- Sladkorna bolezen tipa 2 (HbA1c 7,4%)
- Arterijska hipertenzija
- Bivši kadilec (20 pack-years, opustil pred 10 leti)

Klinični pregled

- Temperatura: 38,9 °C
- Pulz: 104/min
- Frekvenca dihanja: : 24/min
- Krvni tlak: 138/82 mmHg
- SpO₂: 93 %
- Zavest: Orientiran
- Pri avskultaciji pljuč slišite krepitacije in bronhialno dihanje v desni spodnji pljučni loži. Perkutorno je tam zamolklost. Ostalo dihanje je normalno vezikularno

Ali ima bolnik pljučnico?

ESCMID & ERS Guidelines 2011

Pri bolniku z okužbo spodnjih dihal je treba sumiti, da ima pljučnico, če je prisoten eden od naslednjih ZNAKOV/SIMPTOMOV:

- Novi žariščni znaki pri avskultaciji,
- dispneja/tahipneja
- Srčni utrip >100
- vročina >4 dni

Pri bolnikih z okužbami spodnjih dihal in resnimi PRIDRUŽENIMI boleznimi je treba razmisliti o antibiotikih = gre za pljučnico:

- srčna odpoved;
- insulinsko odvisni diabetes melitus;
- Resna nevrološka motnja (možganska kap itd.)

NICE: CRP kot merilo pri zunajbolnišnični pljučnici

- < 20 mg/L: ni pljučnica = ne antibiotik
- Med 20 in 100: odloženo antibiotično zdravljenje (če se poslabša)
- > 100 : pljučnica = predpišemo antibiotik

C- reactive Protein

Studies in primary care.

Comparison with standard of care.

- Fewer patients got antibiotics at the start,
- Less antibiotics during 28-days follow up,
- No significant difference in mortality, re-consultation, symptom resolution, quality of life
- No difference in admissions.

Procalcitonin vs standard of care

Studies including primary care and emergency dpts

- Lower antibiotic use, no difference in mortality and symptom resolution
- More patients admitted to hospital in comparison to standard of care

Indirect comparisons

- PCT performs better than C-rp in decreasing antibiotic use.
- C-rp correlates better with chest x-ray confirmed CAP.

**NICE DOES NOT INCLUDE PROCALCITONIN IN IT'S
RECOMMENDATIONS ON CAP.**

BUT!

Different pre-test probabilities of CAP in the studies on biomarkers!

US Guidelines 2018: *We recommend that empiric antibiotic therapy should be initiated in adults with clinically suspected and radiographically confirmed CAP regardless of initial serum procalcitonin level (strong recommendation, moderate quality of evidence).*

Author, year	Relevant cases (n)	Procalcitonin cutoff (ng/mL)	Sensitivity (%)
Hedlund, 2000	27	0.50	77.8%
Masia, 2005	56	0.15	37.5%
Hirakata, 2008	40	0.50	45.0%
Daubin, 2009*	13	0.25	69.2%
Song, 2011*	11	0.35	81.8%
Ahn, 2011*	16	1.50	56.3%
Kasamatsu, 2012	113	0.50	39.8%
Musher, 2013	60	0.25	68.3%
Pfister, 2014*	55	0.25	90.9%
Rodriguez, 2016*†	196	0.25	78.0%
Self, 2017	236	0.25	66.9%

See appendix for full reference details. *All patients with mixed bacterial and influenza infection. †Includes 9 patients with aspergillus fungal infection.

Table: Sensitivity of procalcitonin concentrations for predicting bacterial infection in patients with community-acquired pneumonia

Kamat IS, et al. Lancet Infect Dis 2018;18:496–497.

Metlay J, et al. Am J Respir Crit Care Med Vol 200, Iss 7, pp e45–e

Kje bomo bolnika zdravili?

Ocena resnosti pljučnice

C	Zavest (consciousness)	
R	Frekvenca dihanja (respiratory rate)	≥ 30/min
B	Krvni tlak (blood pressure)	< 90 mmHg sist
A	Starost (age)	≥ 65 let

	Smrtnost (%)		
0	0 - 3	ambulantno	Blaga
1	0-14	hospitalno ali ambulantno	Blaga
2	7 - 22	hospitalno	Srednje huda
3, 4	17 - 55	hospitalno	Huda

Spindler C, 2012 (Švedske smernice 2012)
NICE, 2014

ANTIBIOTIK?

- V večini raziskav najpogostejši *S. pneumoniae*, a delež ni zelo visok
- *H. influenzae* in enterobakterije lahko kontaminanti, ker kolonizirajo dihala
- Pri *C. pneumoniae* lahko lažno pozitivna serologija

- Ni bistvenih sprememb v etiologiji v zadnjih letih

Izolati bakterije *Streptococcus pneumoniae* iz sterilnih kužnin z **MIK > 0,06 mg/L** na 100.000 prebivalcev v Sloveniji in delež

	2020	2021	2022	2023	2024
Št izolatov na 100.000 prebivalcev	1.11	0,57	0,77	1,29	2,14
% izolatov, ki ima MIK>0,06 mg/L	13,4	6,4	7,1	11,7	17.1

Občutljivost bakterije Haemophilus influenzae v Sloveniji 2017 (SKUOPZ)

Antibiotik	Okrajšava	% S	% I	% R	Število prvih izolatov
Ampicilin	AM	80,0	/	20,0	1668
Amoksisicilin s klavulansko ksl.	AMC	92,1	/	7,9	1668
Cefotaksim	CTX	99,1	0	0,9	1402
Trimetoprim-sulfametoksazol	SXT	74,7	1,6	23,8	1665
Tetraciklin	Te	98,6	0,4	1,1	1663
Levofloksacin	LVX	97,4	/	2,6	1326
Moksifloksacin	MXF	97,4	/	2,6	1629

Štrumbelj I, Pirš M, Berce I, Bombek Ihan M, Fišer J, Golle A, Grmek Košnik I, Harlander T, Jeverica S, Kavčič M, Matos T, Mioč V, Mueller - Premru M, Paragi M, Piltaver Vajdec I, Ribič H, Seme K, Štorman A, Tomič V, Zdošek B, Žolnir - Dovč M. *Pregled občutljivosti bakterij za antibiotike - Slovenija 2017*. Ljubljana: Slovenska komisija za ugotavljanje občutljivosti za protimikrobna zdravila (SKUOPZ); 2018. 1. izdaja. Dosegljivo na: <http://www.imi.si/strokovna-zdruzenja/skuopz>

Občutljivost bakterije Haemophilus influenzae v Sloveniji 2017 (SKUOPZ)

Antibiotik	Okrajšava	% S	% I	% R	Število prvih izolatov
Ampicilin	AM	80,0	/	20,0	1668
Amoksicilin s klavulansko ksl.	AMC	92,1	/	7,9	1668
Cefotaksim	CTX	99,1	0	0,9	1402
Trimetoprim-sulfametoksazol	SXT	74,7	1,6	23,8	1665
Tetraciklin		98,6	0,4	1,1	1663
Levofloksacin		97,4	/	2,6	1326
Moksifloksacin		97,4	/	2,6	1629

UKC Ljubljana 2024:
 Amox: 76,1% S, 23,9% R
 Am/C 92,3% S, 7,7%R

Pirš M in sod. Interni podatki UKCL

Štrumbelj I, Pirš M, Berce I, Bombek Ihan M, Fišer J, Golle A, Grmek Košnik I, Harlander T, Jeverica S, Kavčič M, Matos T, Mioč V, Mueller - Premru M, Paragi M, Piltaver Vajdec I, Ribič H, Seme K, Štorman A, Tomič V, Zdošek B, Žolnir - Dovč M. *Pregled občutljivosti bakterij za antibiotike - Slovenija 2017*. Ljubljana: Slovenska komisija za ugotavljanje občutljivosti za protimikrobna zdravila (SKUOPZ); 2018. 1. izdaja. Dosegljivo na: <http://www.imi.si/strokovna-zdruzenja/skuopz>

Terapija mora
delovati na
S. pneumoniae

Širši spekter
antibiotikov je
potreben pri huje
bolnih ali bolj ranljivih
gostiteljih.

Interaktivno

vprašanje

Kaj se priporoča kot prva možnost empiričnega zdravljenja CAP pri ambulantnih bolnikih?

amoxiclav

makrolid

Kombinacija (beta-laktam + makrolid ali fluorokinolon)

Amoksicilin

fluorokinolon

Interaktivno vprašanje

Comparison of recent community-acquired pneumonia treatment guidelines: OUTPATIENTS

ESCMID 2011

amoxicillin, doxycycline
alternative: azithromycin, clarithromycin, erythromycin

Sweden 2017	amoxicillin alternative doxycycline or erythromycin
NICE 2014, 2019, 2022	amoxicillin alternative: doxycycline (clarithromycin, erythromycin)
BTS 2015	amoxicillin alternative: claritromycin, doxycycline
The Netherlands 2016	amoxicillin alternative: doxycycline
USA 2019	amoxicillin or doxycycline or macrolide comorbidities: co-amoxiclav + macrolide or fluoroquinolone monotherapy
Germany 2021	amoxicillin (co-amoxiclav) alternative: doxycycline, clarithromycine, azithromycin, moxifloxacin, levofloxacin
France 2025	amoxicillin , comorbidities from a list: co-amoxiclav

Zakaj makrolidni antibiotiki niso potrebni pri blagi izvenbolnišnični pljučnici?

Pri bakteriji *Mycoplasma pneumoniae* so študije pri otrocih pokazale, da je vpliv antibiotikov na potek bolezni vprašljiv, pogosta kolonizacija.

Pri odraslih bolnikih sta dve študiji pri hospitaliziranih, a rahlo bolnih bolnikih s ZBP pokazali, da dodajanje makrolidnega antibiotika, ki bi deloval na *M. pneumoniae*, *Chlamydia pneumoniae* in *Legionella pneumophila*, ni vplivalo na izid.

Ni na voljo nobenih specifičnih podatkov o vplivu zdravljenja z antibiotiki na potek okužbe s *C. pneumoniae*.

Pljučnica, ki jo povzroča *L. pneumophila*, je običajno hujša in jo je mogoče pri blago bolnih osebah prezreti

Ameriške smernice za zdravljenje CAP pri bolnikih s kroničnimi boleznimi priporočajo kombinacijo beta-laktamskega antibiotika in makrolida ali fluorokinolona kot monoterapijo. malo raziskav o ambulantnem zdravljenju CAP, zato priporočajo enako kot za hospitalizirane bolnike, hkrati omenjajo:

- da sta tako *L. pneumophila* kot Gram-negativni bacili redka pri blagi pljučnici
- možno je, da priporočilo odraža tudi možnost hospitalizacije, ki je za ameriške paciente drugačna kot za evropske.

Kakšno trajanje antibiotikovega zdravljenja priporočate večini bolnikov s CAP?

- 7 dni
-
- 3 dni
-
- 5 dni
-
- 10 dni

„Evolucija“ trajanja antibiotičnega zdravljenja

ambulantno zdravljenje

leto	trajanje	Organizacija/država
2007	≥ 5 dni	IDSA /ATS / ZDA
2011	8 dni	ESCMID /EU
2018	lahko 5 dni	Nizozemska / SWAB
2018	7 dni	Švedska / Infektološko združenje
2019	≥ 5 dni	IDSA/ATS /ZDA
2025	3 dni	Francija / soglasje več združenj
2025	3 dni	IDSA/ATS

Discontinuing β -lactam treatment after 3 days for patients with community-acquired pneumonia in non-critical care wards (PTC): a double-blind, randomised, placebo-controlled, non-inferiority trial

Patients who were stable after 3 days of treatment.

Most patients received co-amoxiclav.

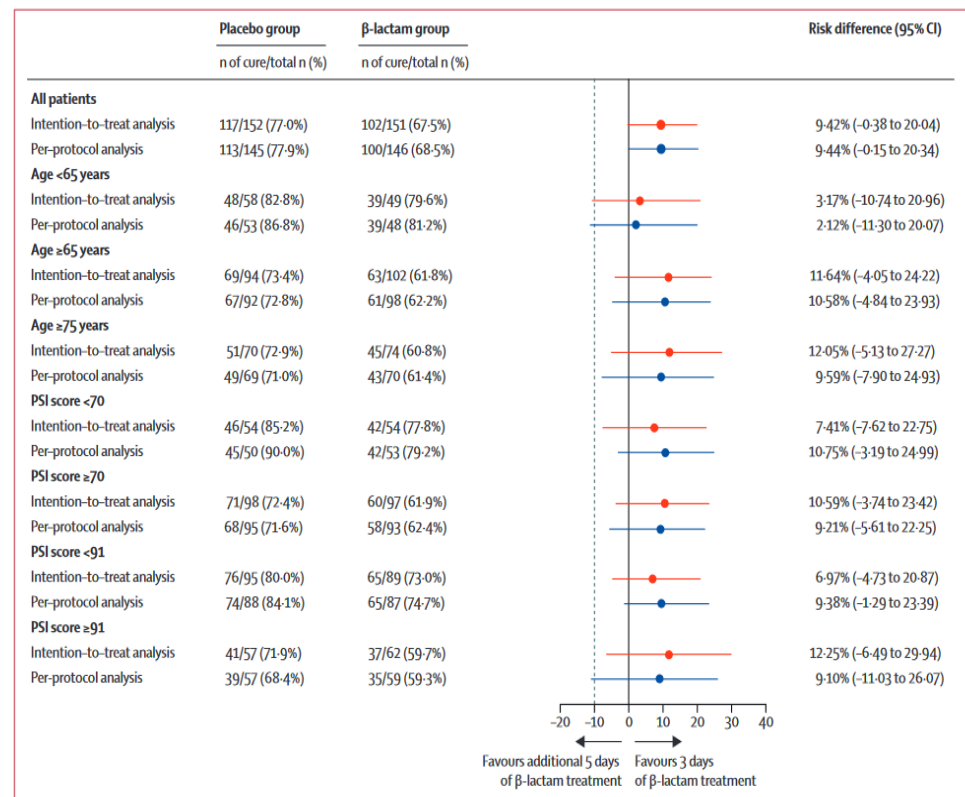
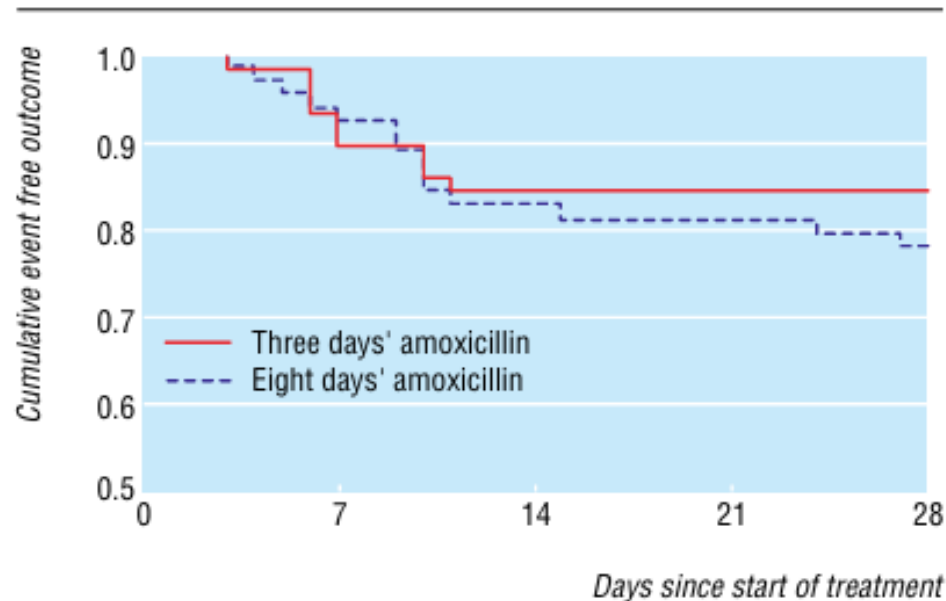

Figure 2: Primary outcome of cure at day 15, in the intention-to-treat and per-protocol population, and post-hoc subgroup analyses. Data are n/N (%) and risk difference with 95% CI in parentheses. Vertical dotted line indicates non-inferiority margin. PSI=Pneumonia Severity Index.

Effectiveness of discontinuing antibiotic treatment after three days versus eight days in mild to moderate-severe community acquired pneumonia: randomised, double blind study

Rachida el Moussaoui, Corianne A J M de Borgie, Peterhans van den Broek, Willem N Hustinx, Paul Bresser, Guido E L van den Berk, Jan-Werner Poley, Bob van den Berg, Frans H Krouwels, Marc J M Bonten, Carla Weenink, Patrick M M Bossuyt, Peter Speelman, Brent C Opmeer, Jan M Prins

- More severely ill patients and more smokers in the three days study arm
- Equal distribution of PSI classes (46 and 41% in Class II, 30 and 27% in class III)
- Median age in three days arm was 54 yrs (IQR 40-70), and 60 (IQR 40-75) in 8-days arm

Francoske smernice 2025

- Pri blagih (ambulantnih) in zmerno težkih (hospitalizacija na navadnem oddelku) primerih, če so vsa klinična merila stabilnosti izpolnjena na dan 3: priporoča **tridnevni antibiotični režim**
- Če so klinična merila stabilnosti izpolnjena med tremi in petimi dnevi: **5-dnevno antibiotično zdravljenje**
- V drugih primerih nezapletene CAP se priporoča **7-dnevno antibiotično zdravljenje**

Klinična merila stabilnosti pri zunajbolnišnični pljučnici:

Temperatura $\leq 37,8$ °C

Sistolični krvni tlak ≥ 90 mmHg

Srčni utrip ≤ 100 /min

Dihalna frekvenca ≤ 24 /min

SpO₂ ≥ 90 % na zraku

IDSA/ATS 2025

Trajanje antibiotika pri bolnikih z zunajbolnišnično pljučnico: pri bolnikih, ki dosežejo klinično stabilnost: 5 dni oziroma najmanj 3 dni.

Kdaj 3-dnevno zdravljenje ni mogoče:

- Ovire pri samoocenjevanju, spremljanju ali komunikaciji za zagotovitev okrevanja
- Organizem, ki zahteva daljše življenje (tj. *Staphylococcus aureus*, *Pseudomonas aeruginosa*, sum na legionelo ali drugi znotrajcelični mikroorganizmi)
- Radiografske ugotovitve (visoka obremenitev z boleznijo, nekrotizirajoč proces, goste konsolidacije)
- Osnovna pljučna bolezen (npr. bronhiektaza, postobstruktivna pljučnica, kronična respiratorna insuficienca)
- Nedavna hospitalizacija ali prebivalec v ustanovi za dolgotrajno oskrbo

Amoksicilin ali amoksicilin s klavulansko kislino?

Amoksicilin vs amoksicilin s klavulansko kislino

Francoske smernice 2025: Komorbiditete, ki spreminjajo izbiro verjetnostne antibiotične terapije za CAP:

- hospitalizacija v preteklih treh mesecih
- antibiotična terapija v preteklem mesecu
- sindrom odvisnosti od alkohola
- težave s požiranjem
- huda nevrološka bolezen s tveganjem požiranja "na napačen način"
- aktivna maligna bolezen
- Imunska pomanjkljivost
- huda KOPB (FEV1 < 50 %) ali kronična respiratorna odpoved (terapija s kisikom ali neinvazivna ventilacija)
- kongestivno srčno popuščanje
- odpoved jeter
- kronična ledvična odpoved (GFR < 30 mL/min)

Nujne spremembe

- **Pri ambulantnem zdravljenju manj amoksicilina s klavulansko kislino in več amoksicilina (preširoka opredelitev „kroničnih bolezni“)**
- **Manj makrolidnih antibiotikov, več doksiciklina**
- **Krajše trajanje antibiotičnega zdravljenja: 3 do 5 dni za večino bolnikov!**